

A „JÖVEVÉNY” ÉS A „REMETE”

KÉT KÖLTŐ SZÜLETÉSÉNEK 70. ÉVFORDULÓJÁN

Kecskés Béla személyiségi jellemzőinek akár csak a töredékét számba véve – szabadságszeretet, felelősség- és küldetésstudat, az emberi méltóság tisztelete, hit az ember jóra való képességében stb. – máris megállapítható: olyan humanista volt, aki az ember jobbik énjének kiteljesedését sürgette, de azt is tudta, hogy ez nem spontán folyamat, sőt, féltő szeretettel gyakorolt ösztönzés nélkül elképzelhetetlen.

Emberi-intézményi gyarlóságok nem egyszer brutális megnyilvánulása okán csatlódások sújtották, de ezek fájdalmát *az időből üzenetet hozó „jövevényhez”* méltóan, zaklatott türelemmel viselte. Akik közelebről ismerhették, jó szóval emlékeznek rá.

A hatalom egészen másképp viszonyult hozzá. Amikor – Kovács Vilmoshoz hasonlóan – ráeszmélt a rendszer antihumánus mivoltára, és azt szóvá tette, azonnal ellenségnek kiáltották ki. Verseit nem vagy tudta nélkül a szocialista realizmus követelményeihez „igazítva” engedték közölni. Később már szimatoltak utána, végül a közreadott oktatási reformtervezet tantestületi vitájában elhangzott véleménye miatt – *az oktatás megreformálhatatlan, ahogy a rendszer is* – a járási kishatalmasságok felelősségre vonták, megfenyegették. Megfélemlíteni azonban nem sikerült, meggyőződése inkább erősödött: változás kell, és a változásért tenni kell, bármennyire esélytelennek látszik a küzdelem.

Sokszor meg nem értve, sőt félreértve és igaztalanul megbántva, muszájszerűen lett költővé. Nem elégedett meg a minőségi létezésért vívott küzdelem vitákban megnyilvánuló üdvös, de szerény hozadékával, az *élő* mellett *írott szóval* is szolgálni, „megváltani” kívánta az embert.

Verseinek sokasága a *közéletiség* jegyében fogant. Sohasem rejtett utalásokkal, áthallásokkal sugallta mondanivalóját, hanem a *hétköznapi beszéd szavai-val*, amelyeket épp oly természetességgel emelt a versbeszéd magasába, mint József Attila a *dinamót*. Nem elefántcsonttoronyba zárkózott, modern formai megoldásokra ácsingózó ítések finnyás igényeinek kielégítéséhez, hanem a szabad fogalmazás jogához és a közérthetőséghez ragaszkodott. E tekintetben költészete egyedülállónak mondható kishazai irodalmunkban.

Idén lett volna hetven éves. Úgy érzem, ebből a „*kő-pénz-vas*” világból nagyon hiányzik az ő embersége. Örök időszerűséggel sugarazó versei azonban velünk vannak, és jó, hogy velünk lehetnek, mert megélni-érdemes jövő igenlésére, megteremtésére bátorítanak.

Ferenczi Tihamér költői termése darabszámmal mérve korántsem lenyűgözően gazdag, kötetekben újrapublikált verseket is találunk – mindegyiket lakonikusabb tömörséggel újrafogalmazva –, de mit számít a mennyiség Illyés Gyula igazságával szemben, miszerint az alkotók életműve esetenként elfér egy mellényzsebben. Más szóval: a kevés is lehet kerek egész, megbecsülendő érték.

Annál is inkább, mert Ferenczi Tihamér költészete *romlatlanul, romolhatatlanul* tiszta, benne minden *az és annyi, ami és amennyinek* látszik. Ebben a versvilágban nincsenek mesterségesen teremtett, a szerző személyiségének belső tájait és/vagy az embervilág jelenségeit homályba burkoló ködök. A költő minden sorában önvalóját (vagy annak részét) és a megtapasztalt világ azon átszűrt valóságát adja, a legbelsőbb lelki-hangulati rezdülésekről is gyakran szinte sokkoló módon „tudósítva”. Legsikerültebb írásai a meghökkentően rövid, egyetlen gondolatot megragadó, frappánsan kifejező versek.

Ferenczi Tihamér költészete vitathatatlanul *hiteles* is, mert a sokféleképpen determinált sorshelyzettel sújtott, az „átlagosnál” esendőbb ember világképét álszemérem vagy éppen hivalkodás nélkül, természetes egyszerűséggel, vallomásosan jeleníti meg. Ismeri saját lehetőségének határát, nem azon túlravágyik, hanem a „-tól” és „-ig” közötti, eleve adott teret igyekszik kitölteni. (Ebben is különbözik azoktól a pályatársaktól, akik előszeretettel bóklásznak „csillagközi” magasságokban, de a *fű-törpék zöld tüzét* és a *verebek didergését* nem érzékelik.)

Ferenczi Tihamér megvívja „szokásos” harcát a nyelvi kifejezhetőség maximumáért, de kénytelen tudomásul venni, hogy a kimondani-érdemeset voltaképpen csak sejtetni képes a leírt szó, s hogy a költői eszköztár akár virtuóz módon történő használata a születő versekben teremtett *szellemi hozadék* nélkül fabatkát sem ér. Ez az emberi-költői magatartás *minden időben érvényes* magatartásforma, még akkor is, ha tudjuk, nem váteszi magasságból sugaraz felénk, hanem köztünk, szemmagasságban világol.

Sajnos, a *badalói „remete”* évek óta nem publikál. Hetvenedik születésnapja talán jó alkalom arra, hogy irodalomszervezőink megszólítsák őt, és ő is megszólaljon újra, kiegészítse életművét.

NAGY ZOLTÁN MIHÁLY